

- розвиток навичок нормалізації симптомів дитини, зокрема таких, як пригніченість настрою, розладів уваги та пам'яті, порушення сну тощо;
- розвиток навичок первинної психологічної підтримки, зокрема таких, як активного слухання, постановки відкритих запитань, перефразування, емпатійного реагування, відзеркалення почуттів, схвалення-підбадьорення, саморозкриття.

Незважаючи на різні адаптаційні ресурси дітей, у зв'язку з мікросоціальними та нейрофізіологічними чинниками, важливим є рівень розвитку копінг-стратегій, навичок саморегуляції. Згідно з когнітивно-поведінковим підходом – найбільш науково дослідженим та доказово-ефективним у галузі психотерапії емоційних та адаптаційних розладів – чинниками саморегуляції є стійкий позитивний Я-образ (система конструктивних глибинних атрибутів) та навички об'єктивного сприйняття та реалістичного трактування реальності [3].

Тому, виходячи з теоретичних поглядів та технік КПТ [4], до стратегій розвитку необхідних навичок подолання стресу та попередження насилля у дітей відносимо:

- Розвиток емоційної компетентності у сфері прояву емоцій та релаксаційних технік;
- Розширення уявлень дитини про свої можливості, шляхом визнання унікальності кожної людини та використання імагінативних технік для формування образу майбутньої бажаної поведінки та кроків до їх здійснення;
- Оволодіння навичками когнітивної реструкції: ідентифікації та зміни спотворених суджень на конструктивні переконання. Дана стратегія містить навички виявлення та зупинення негативного внутрішнього діалогу, відволікання від негативних думок, оцінювання думок (зважування доказів за і проти), тестування дисфункційних та адаптивних переконань, генералізації адаптивних переконань, творення копінг-плану для можливих травматичних ситуацій.

Висновки. Обґрунтовані показники інформаційного та емоційного насилля в умовах соціогенної травматизації дозволяють з достатньою точністю виявити ризики та загрози для особистісної безпеки дитини, її психічного здоров'я, а, отже, актуальність пошуку ефективних стратегій формування стресостійкості. Запропонований технологічний підхід до формування стресостійкості у дітей як превенція травматизації ґрунтується на принципах системного підходу та доказової ефективності в галузі емоційно-фокусованої та когнітивно-поведінкової терапії. Його впровадження вважаємо найбільш доцільним у психолого-педагогічній практиці за сучасних соціогенних травматичних умов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гурьева В. Психогенные расстройства у детей и подростков / В. Гурьева. М. : КРОН-ПРЕСС. – 1996. – 208 с.
2. Джонсон С. Практика эмоционально-фокусированной супружеской терапии. Создание связей / С. Джонсон. – 2013. – 364 с.
3. «КПТ» не вчить людей «позитивно» думати [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://neuronews.com.ua/page/kpt>.
4. Silverman W. Evidence-based psychosocial treatments for children and adolescents exposed to traumatic events / W. Silverman, C. Ortiz, C. Viswesvaran, B. Burns, D. Kolko, F. Putnam, L. Amaya-Jackson // Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology. – 2008. – № 37. – P.156–183.

Максим Молодець,

курсант,

Одеський державний університет
внутрішніх справ

ПРАВОВІ ЗАХОДИ ЩОДО ПРОТИДІЇ НАСИЛЬСТВУ В СІМ'Ї

У статті розкрито правовий аспект профілактики домашнього насильства. Охарактеризовано заходи щодо протидії насильству над дітьми в сім'ї.

Maksym Molodets

LEGAL ACTIONS ON PREVENTION OF DOMESTIC VIOLENCE

The article features the legal aspect of prevention of domestic violence against children. Activities of counterring domestic violence against children are described.

Сім'я є основою суспільства і повинна перебувати під особливим захистом держави. Насильство у сім'ї руйнує гармонію та єдність у родині, тому суспільство й держава мають об'єднати зусилля у боротьбі з цим ганебним явищем і спільно виробляти механізми протидії. Міжнародне право стосовно захисту прав людини тлумачить насильство в сім'ї як порушення прав людини і зобов'язує країни шукати ефективні правові засоби викорінення цього лиха. Із з'ясуванням глобальних масштабів поширення насильства над дітьми в сім'ї, в Україні загострилася необхідність пошуку ефективних засобів протидії цьому злу [3, с. 27].

Пропонуємо розглянути в узагальненому вигляді правові заходи попередження насильства в сім'ї. Згідно із Законом України «Про попередження насильства в сім'ї» [1] спеціальними заходами з його попередження, є наступні: офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї; взяття на профілактичний облік та зняття з профілактичного обліку членів сім'ї, які вчинили насильство над дітьми в сім'ї; захисний припис.

Важливим аспектом профілактики насильства в сім'ї з боку органів внутрішніх справ є вжиття заходів, спрямованих на своєчасне виявлення осіб, схильних до вчинення насильства в сім'ї, або якщо існує реальна загроза його вчинення. Працівники міліції приймають та розглядають заяви (повідомлення) про вчинення насильства в сім'ї або реальну загрозу його вчинення відповідно до Порядку розгляду заяв та повідомлень про нього. При отриманні цієї заяви, повідомлення чи іншої інформації повинні вжити передбачених законом заходів щодо припинення правопорушення. У разі необхідності надання потерпілому або правопорушнику першої медичної допомоги, викликають бригаду швидкої медичної допомоги.

У разі встановлення в діях особи, яка вчинила насильство в сім'ї, ознак злочину, приймається рішення відповідно до Кримінально-процесуального кодексу України, а у випадку встановлення ознак адміністративного правопорушення – відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення. При отриманні заяви про вчинення насильства в сім'ї або реальну загрозу його вчинення, або у разі виявлення таких випадків, працівники служби дільничних інспекторів міліції або кримінальної міліції у справах дітей протягом трьох днів інформують відповідне управління (відділ) у справах сім'ї та молоді місцевої державної адміністрації, а у випадках, коли протиправні дії було спрямовано стосовно неповнолітнього – ще й службу у справах дітей місцевої державної адміністрації.

Першим безпосереднім реагуванням на насильство в сім'ї є офіційне попередження про неприпустимість його вчинення. Таке офіційне попередження виноситься члену сім'ї, який вчинив насильство в сім'ї, працівниками служби дільничних інспекторів міліції або кримінальної міліції у справах дітей, про що йому повідомляється під розписку. Воно може бути винесено осудній особі, яка на момент його винесення досягла 16-річного віку.

Підставами для винесення офіційного попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї можуть бути такі:

- особиста заява про допомогу члену сім'ї, постраждалому від фізичного, сексуального, психологічного чи економічного насильства в сім'ї;
- висловлене жертвою насильства в сім'ї або членом сім'ї, стосовно якого існує реальна загроза вчинення такого насильства, бажання про вжиття заходів із попередження насильства в сім'ї у разі, якщо повідомлення або заява надійшли не від них особисто;
- отримання повідомлення про застосування насильства в сім'ї або реальну загрозу його вчинення стосовно неповнолітнього чи недієздатного члена сім'ї, безпосередньо від цього неповнолітнього чи недієздатного члена сім'ї або від органів та установ, на яких покладається вжиття заходів із попередження насильства в сім'ї;
- отримання інформації про реальну загрозу вчинення насильства в сім'ї за інших обставин (публікації в засобах масової інформації, колективні звернення громадян, керівників організацій підприємств, судів, навчальних закладів, органів громадського самоврядування та ін.).

Враховуючи важливість подальшого контролю за сім'ями, в яких було виявлено факти вчинення насильства в сім'ї та особами, яким було винесено офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї, служба дільничних інспекторів міліції чи кримінальна міліція у справах дітей беруть на профілактичний облік та проводять з ними виховну і попереджувальну роботу. На осіб, які беруться на облік, заводяться алфавітні картки обліку особи та відповідні профілактичні справи.

Стаття 13 Закону України «Про попередження насильства в сім'ї» [1] дає право працівникам служби дільничних інспекторів міліції або кримінальної міліції у справах дітей до осіб, які вчинили насильство в сім'ї після отримання офіційного попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї, за погодженням з начальником відповідного органу внутрішніх справ і прокурором, застосовувати такий превентивний засіб як захисний припис. Захисний припис не підлягає погодженню у разі наявності в діях особи, яка вчинила насильство в сім'ї, ознак злочину. Він може бути винесений стосовно осудної особи, яка на момент внесення захисного припису, досягла 16-річного віку.

Захисним приписом особі, стосовно якої він винесений, може бути заборонено чинити певну дію (дії) стосовно жертви насильства в сім'ї, а саме:

- чинити конкретні акти насильства в сім'ї;
- отримувати інформацію про місце перебування жертви насильства в сім'ї;

- розшукувати жертву насильства в сім'ї, якщо жертва насильства в сім'ї за власним бажанням перебуває у місці, що невідоме особі, яка вчинила насильство в сім'ї;
- відвідувати жертву насильства в сім'ї, якщо вона тимчасово перебуває не за місцем спільного проживання членів сім'ї;
- вести телефонні переговори з жертвою насильства в сім'ї.

Обмеження встановлюються терміном до 90 діб із дня погодження захисного припису з прокурором.

Офіційні попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї, віктимної поведінки щодо насильства в сім'ї та захисні приписи виносяться працівниками служби дільничних інспекторів міліції або кримінальної міліції у справах неповнолітніх за місцем проживання особи, яка вчинила насильство в сім'ї, або у службових приміщеннях органів внутрішніх справ чи на дільниці. У разі відмови особи від підписання зазначених документів, у них робиться відповідний запис у присутності свідків чи потерпілих (за наявності таких).

Згідно зі ст. 15 Закону України «Про попередження насильства в сім'ї» [1] члени сім'ї, які вчинили насильство в сім'ї, несуть кримінальну, адміністративну або цивільно-правову відповідальність відповідно до закону. Кодекс України про адміністративні правопорушення містить норму про встановлення відповідальності за вчинення насильства в сім'ї або невиконання захисного припису, яка передбачає адміністративну відповідальність за вчинення насильства в сім'ї, тобто умисне вчинення будь-яких дій фізичного, психологічного чи економічного характеру (застосування фізичного насильства, що не завдало фізичного болю і не спричинило тілесних ушкоджень, погроз, образ чи переслідування, позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна або коштів, на які потерпілий має передбачене законом право, тощо), внаслідок чого могла бути чи була завдана шкода фізичному або психічному здоров'ю потерпілого, а так само невиконання захисного припису особою, стосовно якої він винесений. Вчинення цих дій тягнуть за собою накладання штрафу від 3 до 5 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від тридцяти до сорока годин, або виправні роботи на строк до одного місяця з відрахуванням 20% заробітку, або адміністративний арешт на строк до п'яти діб. Якщо вказані дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за одне з вищевказаних порушень на неї чекає накладення штрафу від 5 до 10 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шестидесяти годин, або виправні роботи на строк від 1 до 2 місяців з відрахуванням 20% заробітку, або адміністративний арешт на строк до 15 діб.

Лише інтегрований, комплексний підхід до проблеми попередження насильства в сім'ї допоможе уникнути фрагментації за окремими дисциплінами і змінити практику професіоналів. Багатодисциплінарний підхід передбачає спільну працю психологів, соціальних та медичних працівників, педагогів, працівників правоохоронних органів, юристів та представників інших професій. Для формування цілісного розуміння кожного окремого випадку, усвідомлення потреб потерпілих, приділяючи увагу реальному життєвому контексту потерпілих від насильства в сім'ї (найчастіше жінок і дітей), їх відчаю, безнадії, залежності, обмеженим можливостям та постійній потребі у захисті, можна зробити цей підхід ще ефективнішим. Головна мета полягає в тому, щоб, внаслідок спільних зусиль (держави, суспільства, всіх зацікавлених органів і установ, громадських організацій), потерпілі від насильства в сім'ї були здатні самі вирішувати власну долю, визначати можливі варіанти і робити вибір щодо подальшого життя без насильства [4, с. 24 – 25].

Важливим аспектом попереджувальної діяльності окремих інституцій, яка має на меті змінити ставлення до норм поведінки, є неухильне виконання Закону України «Про попередження насильства в сім'ї» та скоординованість дій всіх зацікавлених органів та установ, які є суб'єктами профілактичної діяльності цього виду правопорушень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15.11.2011 №2789-III.
2. Закон України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 № 2402-III.
3. Методичний посібник щодо реалізації Закону України «Про попередження насильства в сім'ї». – Управління у справах сім'ї та молоді Донецької обласної державної адміністрації.
4. Правові та кримінологічні засади запобігання насильству в сім'ї : [навч. посіб. / за заг. ред. О. Джужі, І. Опришка, О. Кулика]. – К. : Національна академія внутрішніх справ України. – 2005. – 124 с.